

Janko Samec:

Božji orač.

Glejte ga, glejte... no, Jurija-vojščaka!
S konja je skočil in plašč svoj je slekel;
zgrabil za plug je, od zore do mraka
brazdo za brazdo čez polje je vlekel.

Čudom so čudile drobne se ptice,
kot da bi zrle v nebeška čudésa;
v slutnjah vzdrhtele so mlade cvetice,
tiho šumela so bujna drevesa.

On pa oral je in žlahtna semena
sipal na zemljo iz polne je roke.
Potlej spet skočil je konju v stremena,
z njim odbrzel čez zelene je loke.

Pa se v nebesih je zmislil Bog Oče:
»Peter, zalijmo, ker zemlja je suha!« —
In sta semenu dodala še moče:
žito je zrastle in dalo je kruha!

Esén:

Naši kmečki domovi.

*Naši kmečki domovi
kot cerkvice se mi zde.
Na zidu lesen križ visi,
pred križem večna luč brli.*

*In naši očetje-kmetje
Gospodovi učenci se mi zde.
V preprostih oblekah, žuljavih rok
služijo Tebi, Gospod!*

*Gospod Jezus, naš Gospod Kmet,
bodi pozdravljen, Stvarnik polj,
teh gor, teh dobrav
tvoj je cvet.*

*Gospod Jezus, tvoj obraz sanjav
nam daje pogum in moč.
Ti Solnce v dnevu težav,
kot Luna nam siješ v noč.*

Janko Polák:

Dvoje solnčec.

*Kot zasnežene smrečice
v kostanjih so cvetovi.
Kot sanje izza rosnih let
teko nam mladi dnovi.*

*»Ku-ku!« prepeva ptičica
v gozdiču vsem zelenem.
»Aja-tutu!« pa mamica
ob grmu razcvetenem.*

*»Komu prepeva ptičica,
in komu mamka poje?«
vprašuješ radovedno me,
ti zlato dete moje.*

*Glej, ptica poje solnčecu,
ki tam pod nebom plava,
a mamka poje solnčecu,
ki ji v zibelki spava.*

Lea Fatur:

Matjažek.**8. Bodi češčena presveta Trojica!**

To je torej spet tisti vodnjak, ob katerem je premišljeval Mahmud ek svoje bosanske doživljaje; to je spet tisti vrt, v katerem se je igral z malo Leko in sta mu nagajala Hafis in Mufi; to so tista drevesa in grede tulipanov, tisti grmi in loki rož... To je tisto — in vendar je vse drugače: iz malega dečka je zrastel mladenič, ki je že dokončal vojaško šolo v Carigradu; drevesa in grmi so se razkošatili, Hafis je že oženjen, Mustafa ženijo, in mala Leka ne hodi več razkrita. In on, Mahmud? Prosta mu je pot do vojaške in dvorne službe. Sultan, silni Mohamed II., ki je podjarmil Bosno in Srbijo, ki je osvojil Carigrad in polno drugih mest in držav, ta mogočni sultan mu je naklonjen. »Ves je pasji,« pravijo, »pa kogar ima rad, temu gre dobro.« In ded, veliki vezir! Najvišjo stopnjo za sultanom prerokuje vnuku... In roko sultanove hčere! In on, Mahmud? Ni mu za slavo orožja, za krvave bitke in morije, mami ga tiho življenje učenjaka. Domov je prišel, da posluša materino in očetovo besedo, preden se mu odloči pot.

Doma je spet. Pa kak dom je to? Ni občutka sreče. Kdor se oddalji iz oči, se izgubi iz spomina. Zdi se, da je vzljubil oče tačas še bolj sinova druge svoje žene. Oženjeni Hafis ga prezira, Mustafa bi se rad oženil z Leko — njegova mati dela na to. Iz same nevoščljivosti, pravi Mahmudova mati, ker ve, da je ona namenila Leko svojemu sinu. Bojijo se, da bi hotel ostati Mahmud doma. Senca tega strahu je omračila že sprejem. Hladen je bil oče, sorodniki neodkriti, sužnji potuhnjeni. Samo mati se ga je razveselila. Zdela se mu je postarana in kakor da jo muči neka skrb. Tožila mu je večkrat v pismih radi Alija — ne more mu povedati vsega v pismu, ker ne zna sama pisati in ker pride pismo lahko v druge roke. Zato želi, da govori ž njim na vrtu, ko zaziblje opoldanski počitek harem. seraj in dvorišče.

Že je umolknil klic z minareta, ki poziva pravoverne, da slavijo Alaha. Leno plavajo ribice, tulipani in vrtnice so povесili glave, grmičje in drevje zvija liste. Zaspale, poskrile so se ptice, ne ljubi se metuljem in čebelam, obstalo je vse ono drobno in tiho življenje v travi in v pesku.

Vrtni zid žari. Žari pesek, žari nebo. Močan vonj rož pritiska. Isti zrak, isti vonj priključuje stare sanje, misli, glasove... Govorijo ribe, šepče listje? Kakor iz zemlje, kakor iz zraka, prihajajo besede:

»Bodi češčena presveta Trojica!«

In glava se nagne pred skrivnostjo, ki jo molijo kristjani, in duša je zavzeta kakor v razodetju... Glej! Star obraz, poln svete resnobe in spoštovanja, ženski obraz, izgovarja češčenje, vele roke se sklepajo: »Čast bodi Očetu in Sinu in Svetemu Duhu...«

Mahmud se strese. To je privid, delo zlobnega glavarja zlih duhov, ki moti pravoverne v njih pobožnosti! Kristjansko malikovalstvo v vrtu begovem, v ušesu vnuka velikega vezirja Mohamedovega! Kaj ni prisegel sultan in kaj se ne ravna po tem? Prisegel je, da ne bo miroval, dokler ne razdere in ne pohodi s kopiti svojega konja vse lesene, železne, srebrne in naslikane malike kristjanov, dokler ne izbriše njih pregreh z vsega sveta, od iztoka do zapada.

In doslej se je držal svoje prisege veliki osvojitelj... V trumah prestopajo premaganci k zveličavnemu islamu... Kdor hoče obdržati svoje posestvo, kdor hoče kaj veljati, se uklone...

»Bodi češčena presveta Trojica!« prihaja spet iz zraka, iz zemlje, v uho, v dušo. In zbode Mahmuda: »Oni, ki hočejo veljati! Kaj pa tisti, ki so ubogi, ki jim je njih vera njih edini zaklad? Ki umirajo zanjo? Ki ostajajo sužnji v jarmu svoje vere? In tisti plemiči in velikaši, ki zapuščajo svoja posestva in jemljejo s seboj samo križ? In tisti, ki zapuščajo domačo udobnost in prihajajo vedno znova, da vznemirjajo Turka, da bi mu vzeli privojevano posest? Vladarji, berači, menihi, kmetje, plemiči, ki umirajo z imenom Jezus na ustih, ki prisegajo pri tem imenu, da bo še svetil križ nad Bosno, Srbijo in Bolgarijo? Križarji, ki se zbirajo iz vseh krajev zemlje? Kakšen je njih dobiček, ko umirajo pod turškim mečem? A tisti, ki so se uklonili zaradi dobička, so ostali v srcu vdani svoji krivi veri. Treba, da prestopajo iz prepričanja... Zdi se pa, da niso hodže dovolj učeni, da bi prepričali nevernike. Kaj ni ponudil oče tistemu sužnju-kristjanu, da naj prestopi in bo spremil Mahmuda v Carigrad in ostal pri njem? Kristjan pa ne sme v sultanovo vojašnico. Toda oni je odklonil: »Rad bi spremljal mladega gospoda, zelo rad — svoje vere pa ne popustim.«

Ta suženj! Kolikokrat je priplaval Mahmudu v šoli, na vožnji po morju pred oči njegov obraz, na uho so mu udarjale njegove besede: »... bi mislil, da si Matjažek...« Kako smešno in zoprno: begov sin tako podoben zarobljenemu kristjanskemu dečku... Ta obraz ga je naravnost mučil. Videl ga je v obrazu vsakega kristjana-sužnja — pri vsakem dečku janičarju njegovih let je pomislil: je to oni Matjažek? Ali mi je podoben? A za čudo, ni našel med tolikimi tisoči dečkov sebi podobnega! Kaj je zdaj z onim sužnjem? Pri sprejemu ga ni bilo. Mogoče bi še zdaj rekel, da je on — Mahmud — podoben njegovemu Matjažku?

Mahmud se glasno zasmee. Sam zase je prepričan, da ne premore krščanska dežela tako zalega mladeniča, kakor je on. V ta

smeh pa udari šepet: »Bodi češčena presveta Trojica!« Nato rahlo škripanje peska. V širokih dimijah iz živordečega svilenega blaga, v modrcu iz zlatopretkanega brokata prihaja beginja. Na nogah se ji svetijo zlati metulji, na glavi svetel obroček, obrvi so lepo zarisane, usta in lica pobarvana. Močan vonj prihaja od nje. A kljub barvi se zdi Mahmudu mati v dnevni svetlobi še bolj postarana. Poljubi ji roko in se vsede poleg nje pod gosti rožni grm. Neprijetno mu je, ker se mu zdi, da bo mati jokala. In res jo polijejo solze in ji odmakajo barvo z lic. Pa prime sina za roko in se razneži:

»Mahmudič moj! Da se te nagledam še enkrat! Da ti potožim... Nimam prijatelja... Beg in druga žena in njeni otroci... In Ali...«

»Ali?« vzroji Mahmud. »Ali te žali suženj?«

»Suženj?« se razsolzi beginja in se obriše z robčkom iz zlatih čipk. »On zapoveduje pri nas. Vse se zgodi, kar on hoče. Tisti suženj-kristjan, če se spominjaš, ki je rekel...«

»Vem,« postane Mahmud pozoren, »kaj je ž njim?«

»Suženj, ki je rekel, da je moj sin podoben njegovemu! Moj Mahmud, ki je najlepši v vsej Turčiji — ne maram tega človeka v hiši!« se upokonči beginja. Mahmud se začudi:

»Zakaj ga ne prodaste?« Beginja stisne usta v jezi. »To je! Beg je tudi za to — toda Ali ne pusti!«

»Ali ne pusti?« ponovi ves izneumljen Mahmud.

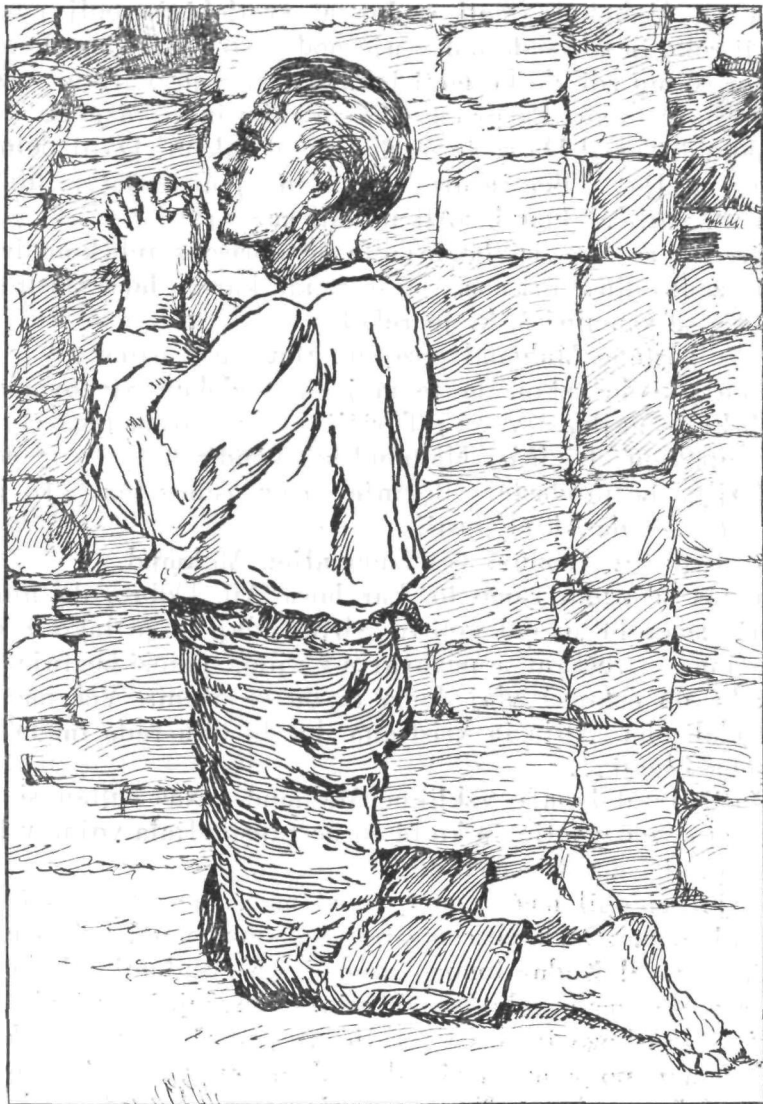
»Pri nas se zgodi samo to, kar hoče Ali. Dobro, da nima beg več hčerâ, sicer bi jo dal gotovo Aliju. Zdaj se je tako zavzel za tega kristjana — večkrat se pogovarja ž njim,« potoži beginja. »Vidiš, pa bi rada, da ostaneš zdaj doma in da se oženiš. Več nas bo, pa bomo prodali oba: Alija in kristjana. Jaz bi tudi rada imela pomoč, če bo treba bežati...«

»Bežati? Pred kom?« vzklikne Mahmud. »Naš sultan si vendar osvaja zmeraj več zemlje, in ko bi ga ne zaustavljala vojna v Perziji, bi kmalu prodrl do srca Evrope...«

»Kar je pridobil meč, vzame zopet meč,« ugovarja mati ponosnemu mladeniču. »Dosti posestva imajo še med nami kristjani — pa se zanašaj nanje! Kadar imamo premoč, se potuhnejo; kakor hitro jim pa razvežeš malo roke, se zbirajo, dogovarjajo, kličejo papeža in cesarja, španskega in druge kralje na pomoč. Kadar se skregajo, prihajajo k nam po pomoč, tožijo drug drugega; kadar se pa spravijo, gredo vsi složno nad nas. Naša sreča je samo to, da je njih medsebojna zavist večja kakor njih vnema za vero. Toda — zgodi se vendar lahko, da zberejo enkrat moč...«

»Kristjani?« se zasmije Mahmud. »Saj se skregajo že v misli, kdo bo dobil več plena! Ne, ne boj se, mati, kar je naše, je naše. In kolika je naša vojna moč, naše brodovje, šajke, galeje, ormanice. Toliko nas je, da še kaplja dežja ne more med nas!«

»In vendar poje raja o sultanovih bojih s Skenderbegom: Lito prodje i zima dodje, ne mogosmo osvojiti Kroje¹, ni na silu, niti na privaru, sve izgine silna naša vojska. — In o sramoti pred Beogradom, kjer je izgubil Mohamed 25.000 mož: Razbi Janko Sibirjanin

janičare in potira careve delije, Memed paši odsiče glavu i njegovom sinu Ibrahimu ...

»Vem, Tudi v vojašnici smo jih peli. Malo privoščimo sultanu — sicer bi bil še bolj mogočen.«

¹ Kroja je staro ime za Skader.

»In deklica Marula, ki je pregnala Turke izpred Lemna? In vitezi na Malti in na Rodosu? In Smederevo?«

»Bo še vse naše,« se ponese Mahmud. »Če je izpodletelo gospodarju prvič — doseže drugič; z napadi se oslabi krščanski svet. Pravi, kako da je pretreslo Evropo, ko smo dobili Carigrad. Ali je težje dobiti Dunaj ali Rim?«

Mahmud je vstal in razširil v zanosu roke. Beginjin odgovor je prekinil prihod sužnje, ki je javila obisk.

»Ah!« se je razveselila beginja in pomenljivo pogledala sina: »Leka z mamó! Sicer ne boš videl Lekinega obraza — pozdraviš jo pa lahko, saj smo sorodniki. Počakaj tu!«

Mahmud je ostal kakor zapanjen. Kaj mu je storiti? Ali ne bi kar ušel nazaj? Ženske so baje najbolj zvijačne in močne v sklenanju zvez za svoje otroke. Nihče te ne vpraša — nakrat imaš ženo na glavi. Pa ne pojde tako lahko, mati! In Mustafa je starejši... Vtaknem se za očetovo drugo ženo... Ha! Že spet šepet: »Bodi čiščena presveta Trojica!« Kaj ne prihaja to izza zidu, ki ograja vrt?

Mahmud se vzpne na vrtni zid in razširi oči: na travniku pod vrtnim zidom kleči plečat mož v platneni srajci, golonog, gologlav. Roke ima sklenjene, klanja glavo in izgovarja s svetim strahom skrivnostne besede.

(Dalje prihodnjič.)

Bistriška:

Véliko soboto.

Za daljnimi hribi vstaja solnce. Prve žarke proži do zemlje, ki je še vsa z nočnimi sanjami oblita. Odpira rožam glave, boža mehka gnezdeca ptičkov, pleše svoj zlati ples po drevju, pada v reko, še vso srebrno od nočne pesmi — za njimi pridejo žarki drugi — bolj topli, bolj zlati, bolj veseli — saj so dalj časa spali — bogati kraljevski sinčki. Pa trkajo na okenca, smučejo se skozi polodprta okna v sobe, kjer so spredle sanjice otrokom mehak smeh, skovale zlato srečo, igrale sladko pesem...

»Bo kaj Marko — bo?«

»Kdo pa je?«

»Oj spaček zaspani — dvigni se, dvigni! Zunaj vstaja vesela velika noč! Skoro se vrnejo zvonovi iz Rima, da zapoje pesem, veselo velikonočno pesem...«

Marko sedi na postelji: vse židane so mu črne oči, vsa zametna so njegova rdeča lička, usta pa kakor dva živa lepa metuljčka. A sredi rdečih ličk dve sladki, sladki jamici: tja sta se skrila dva mehka zlata solnčna žarka in ga dražita in gonita iz postelje.

»No, bo kaj pobalinček Marko — bo, bo?«

»Seveda bo, ali nisem že na nogah?«

»Spakec!« — in žarka odbrzita skozi odprto okno v polrazcveli svet, pripovedovat rožam povest, zlato pravljico o spakcu Markcu...

Marko v sami srajčki proti kuhinji. Tam je mama, njegova mama. Hm, kako diši v veži!

»Kaj pa je mama,« sili Marko-samosrajčnik v mamico, ko stopi k njej.

»Kaj je? Glej ga zaspančka — velika noč bo, velika noč zunaj, velika noč v hišah, velika noč v tvoji mali dušici. Velika noč!«

»Čudo — pa v moji mali dušici?« Kako je prišla notri, misli Marko, a vpraša: »Kaj pa je dušica, mama — kaj?«

Mama ga oblači in razodeva žejnemu: »Veš, Marko, to je tisto, kar vriska v tebi v solnčnih dneh; to je tisto, kar se smeje s teboj v veselih urah; to je tisto, kar ti v nočeh dviga srce, da se v sanjah smeješ, poješ, govoriš; to je tisto, da jokaš, kadar te očka ošteva, mama ne mara. To je dušica, fant moj! — Glej, Marko, piruhe moram pripraviti — poglej, koliko jih že čaka.«

»Mama, je res že velika noč?«

»Je otrok. Velika sobota je danes!«

Prav takrat čudovito zapoje v zvoniku ...

»Mama, so res prišli zvonovi iz Rima nazaj? Je res to velika noč?«

»Res je, res! Poglej skozi okno; povsod jo vidiš: rumena trobentica ji trobi v pozdrav, beli zvonček ji pozvanja z glavico, zelena travica se ji klanja, sladko-mehke mačice na vrbah se ji smehljajo v srebrnem nakitu. Vseповsod je že velika noč; v naših srcih poje njena pesem ... Poglej piruhe, kako so lepil!« Metuljčka na Markovih ustnicah sta veselo zavzeta.

»Marko, pripravi si košek!«

Marko ima lep bel košek! Miklavž mu ga je prinesel.

»O, moj ljubi košek je že pripravljen!«

Marko gleda, ko mama nalaga. »Šest okroglih rdečih piruhov — to je zate. Tu je sladka potička za tvoje zobe; klobasica, ki ti jo je očka dal, je tudi že kuhana. Vse imaš!«

Mama zagrinja košek z belim, dišečim prtičem, ki ga je teta Dora uvezla Marku za na košek. Marko pa skače po kuhinji in je ves velikonočno. Saj poje v njem velikonočna pesem, vsa z zlatom oblita, vsa z mehko ometa. Objema njegovo dušo, opaja njegovo srce, užiga njegove židane očke, pali njegova žametna lička.

Mama ga komaj kroti. Njena duša je trudna, njene oči resne, njene ustnice skrbljivo nabrane. Mama, povej to, to ...

»Nič več ti ne povem! Pusti me, pusti! Glej dela čez glavo, a roki imam samo dve.«

»Jaz tudi samo dve! Kaj naj ti pomagam, mama? Ali naj nesem zajčkom, prinesem polenčkov, grem po peteršilj?« sili Marko v mamo.

»Nič! Pusti me!«

Marko skače po kuhinji. Vesela velika noč je v njem, in mama ga s težavo kroti. Braniti mora piruhe, dehteče meso, sladke kolače pred njegovo nemirno roko.

»Pojdi malo na vrt! Glej, solnce te kliče, čebelice brenče in sitnarijo, ker te ni, in očka čaka, kdaj pride njegov fant, da mu prevrne na vrtu motiko, polomi grablje, stopi na gredo, razbrska prst — idi, idi!«

»Ja, mama, kdaj pa neseva blagoslovit? Košek čaka.«

»Naj čaka do dvanajstih — pojdi!«

Užaljen — malo bridko mu je pri srcu — zapušča kuhinjo. »Čudna ta moja mama! Pravi, da me ima rada, pa me podi!«

Na vrtu brenče čebelice. V cvetju dehti in solncu žari visoka češnja. Žalostno je hruški, ker je zaostala. Na gredi se v solncu krasi beli in rumeni narcisi.

»Dober dan, Marko, sinček planinček, kje si hodil, kje si bil?« — mu kličejo čebelice.

»Ja, kje? Mami sem pomagal, ker toliko trpi, a ima samo dve roki. Zdaj grem pa k očki.«

»No, zaspanček, skoro da si še piruhe zaspal!« pozdravi Markca oče, ko ravno krmi čebelice.

»Ej očka, pa nisem zaspanček! Delal sem pri mami v kuhinji, ker ima samo dve roki, zdaj bom pa še pri tebi. Samo povej, kaj!«

Že koplje Marko na svoji gredici. Čudovito hitro se mu vdaja prst. Očka ga gleda, in veselo mu je srce...

Pa je spet čudovito zapelo v zvoniku pri cerkvi. A mama pri oknu: »Marko, hitro!«

Kako po bliskovo je bil Marko v kuhinji! Košek na ramo pa desno roko mami! Pot v cerkev mu je kakor pot v paradiz.

Solčna, velikonočna pesem naj odmeva v njegovem življenju!

Matko Krevh:

Kobac in Kobacka.

Kdo je to? — Ha, ha, ne veste? — Jaz pa vem in vam povem, če mi da vsak pet jabolka in deset orehov.

Ker pa sami radi jeste in zobljete, pa bodi — povem vam zastonj!

Kobac in Kobacka sta bila Čezejnova otroka, Lipej in Katica, brat in sestra.

Kakšna sta bila? me spet vprašujete. Oba sta bila šolarja, oba slabo zapisana, oba sta imela v vedenju slab red. Ponekod je bila sestra pridnejša nego bratec, narobe pa redkokdaj. Lipej in Katica sta bila oba dosti zanikarna. Rekli so jima: Kobac in Kobacka. Bila sta pač čez dan navadno brez nadzorstva, kajti oče je hodil v tovarno, mama pa k sosedu na dnino. Tam je pa slaba vzgoja, kjer so otroci prepuščeni zgolj samim sibi. Lipej in Katica sta bila sicer dobrega srca, a razposajena, da bi ju bil sosed včasih rad zvezal ter postavil v koruzo za strašilo. Njuna angela varuha sta imela kaj težko službo. Često sta si zakrivala oči, ker ju je bilo sram razposajenega Lipeja in lažnive Katice. Angela varuha žaliti je pa greh, in zato je Bog oba poredneža kaznoval. Kako se je to zgodilo, povem v svarilo vsem, ki so podobni Lipeju in Katici.

Lipej je imel grdo navado, da je rad oponašal berače in stare ljudi. Tudi svojega dedeka. Oponašati je pa lastnost opice. Gotovo to ni lepa čednost, in zato se smejimo opicam. Človeka, ki posnema opico v oponašanju, pomilujemo. Lipej je nekoč zadremal v šoli. Kimal je kakor starček. Naenkrat pa se je preveč zagnal z glavo ter tresnil s čelom v klop, da se mu je kar zabliskalo. — Tega bliska se je Lipej tako prestrašil, da ni nikdar več zadremal v šoli.

Druga kazen. Lipej ni maral čuka. Slišal je praviti, da je čuk mrtvaški ptič, ki naznanja smrt. V svoji otročji pameti se je hudoval nad tem povsem nedolžnim ptičem ter ga hotel ubiti. Ker je pa čuk ptič, ki leta po zraku, in je bil tedaj Lipej še majhen deček, ki je hodil po zemlji, ni mogel drugače do čuka kakor s kamenčki. Znano pa je menda vsem, ki razločujejo piko od vejice, da se oglašča čuk v mraku, ker je ponočna ptica. Nekega večera se je čuk spet oglasil na orehu, ki stoji sredi Čežej-novega dvorišča. Lipej pa hajdi nad njega! »Pokazal ti bom, ti vpijat, klicati smrt!« Tako je zaklical Lipej pa iskal kamenčkov po dvorišču. Na dvorišču se res najde marsikaj, kar je v mraku podobno kamenčku. Nekaj takega je pobral Lipej, pa ni bil kamenček, temveč... oh, kako naj povem — nekaj takega je bilo, kar celo kokoš pusti pri miru, čeravno je bilo nedavno njeno. Lipej je vrgel tisto reč proč ter zaklical: »O, grdobija!« Šel je potem, da si umije roko, a nikomur ni nič povedal, kaj se mu je pripetilo. Čuk je pa od takrat vsak večer čukal na orehu, ne da bi komu prinesel smrt, ker je to prazna vera.

Tretja kazen. Lipej je posebno rad plezal na drevesa. Komur seže pamet vsaj do konca nosu, ve, da se pri plezanju trga obleka, predvsem pa hlače. Koliko hlačic so že na tak način strgali predrzni plezalci! Kdo ve, če ni med temi plezalci tudi kak čitatelj »Vrtca«? — Pa to še ni najhujše, dasiravno so taki poredneži po lepi navadi poplačani od očeta z leskovko. Najhujše in najgrše je to, če stikajo plezalci za gnezdi ter kradejo ptičjim mamicam njih mladiče ali pa odganjajo mladičem starše, da ne morejo nakrmiti mladičev, ki potem od lakote poginejo. Grdo, zelo grdo je to in tudi greh. — Lipej je poslušal dva součenca, ki sta se pogovarjala o ptičjih gnezdih in o jajčkih, ki sta jih našla. Gregec, ki je bil najzanimarnejši učenec v šoli, se je celo pohvalil, da je našel negodne mladiče, ki jih je pozneje pometal mački.

Lipej se je sicer zgrozil ob tej sirovosti, vendar ga je gnala radovednost, da je sklenil, poiskati si kakšno ptičje gnezdo ter se poigrati z mladiči. Ob prvi ugodni priliki jo je pobrisal v gozd. Tam je stezal svoj vrat tako dolgo po deblih smrek in hojk, da je iztaknil precej veliko gnezdo, koder so bili po vsej priliki mladiči. Zadrnil si je hlačke ter smuknil na drevo. Plezal je ko veverica. Kmalu je bil ob gnezdu. Ker so ga pa ovirale bodičaste veje, ni mogel pogledati v gnezdo. Segel je z roko vanje, toda ojoj! Kakor da ga je kdo sunil z nožem v roko, s tako silo je kljunil razjarjeni jastreb Lipeja. V silnem strahu je zdrknil po deblu dol na tla. Pri tem pa so se mu nateknile hlačke na ostro vejo, reklo je resk! in od Lipeja je viselo pol hlačk. Jojeka, kaj bo pa zdaj? — Kaj li je bilo? Pela je brezovka, in skelela je roka skoro štirinajst dni. Od takrat pa Lipej ni stikal več za ptičjimi gnezdi in se je tudi drugače poboljšal. Iz porednega paglavca je postal pridni Lipej.

Kaj, pa s Katico, Lipejevo sestrico?

Tri grde lastnosti je imela: bila je lažniva, trmoglava ter klepetava. Res, grde lastnosti je imela, povrh je bila še gluha za vse lepe opomine staršev in gospodične učiteljice. Kdor pa ne uboga staršev in njih namest-

nikov, učiteljev, tega kaznuje Bog, ki je dal deset zapovedi. Kakor jih marsikatera učenka ne zna, tako jih tudi Katica ni znala. Treba je bilo nevidne božje šibe, ki veliko bolj skeli nego brezovka ali leskovka. Tej šibi pravimo božja kazen.

Katica je bila tako hudobno lažniva, da ji je bilo vseeno, ali se je zlagala staršem ali učiteljem ali pa tujemu človeku. V šoli se je lažnivo izgovarjala, da se ni imela časa učiti, ker je morala doma težko delati, kopati, žeti, grabiti ali karkoli. Seveda! Pri tem pa še robca ali predpasnika ni bila voljna oprati. Doma se je na prigovarjanje mame, naj se uči, vedno izgovarjala, da mora pisati težke naloge ter se učiti dolgih pesmic na pamet. Vse pa je bila sama laž, zakaj Katica je hodila šele drugo leto v šolo.

Nekega gospoda je prosila za miloščino, češ, očeta nima več, mama pa so bolni. Ali ni bila res hudobna ta Katica? Bog bi jo bil lahko kaznoval, da bi njena laž ne bila več laž, ampak bridka resnica. Imel pa je veliko usmiljenje z malopridno Katico. Zato jo je kaznoval zelo milo.

Katica je bila nekoč sama doma. Kakor imajo navado hudobni otroci, je tudi ona rada stikala. Spomnila se je, da imajo mama na podstrešju orehe in suhe hruške. Poželela jih je, zato se je brž v diru napotila gor. Ker pa so bile stopnice stare in že trhle, se ji je srednja stopnica prelomila. Katica je omahnila ter zdrčala na tla. Padla je na glavo. Ker pa ni jezika pravočasno umaknila — rada se je namreč oblizovala — se je ugriznila v jezik tako močno, da je imela potem mahoma polna usta krvi. Joj, kako jo je skelel jezik! Tri tedne ni mogla skoro nič govoriti, še jesti le malo. Gospod katehet pa so ji rekli: Vidiš, Katica, to je kazen za tvojo lažnivost.

Od botre je dobila Katica lepo piško za god. Zelo vesela je bila svoje »čopke«, kakor je nazivala piško. Na skrbi je imela tudi mamine piške in kokoši, a čopka ji je bila čez vse. Mamine putke je pa zanemarjala, a svojo krmila venomer tako, da jo je morala mama pokarati, češ, če jo boš tako krmila, ti bo poginila.

»Kaj bo poginila,« je ugovarjala trmoglava Katica »saj ni svinja«.

»Kdor ne uboga, ga tepe nadloga,« so pripomnili mati ter odšli na vrt.

Čopka je čez dva dni zbolela. Katica je vse poskusila, da bi jo ohranila pri življenju. Prosila je mamo koristnih nasvetov — a prepozno. Tretjega dne čopka že ni več mogla zobati; na večer se je zvrnila, dvakrat se krčevito stresla in poginila.

Bridko jokajoči Katici so rekli mama: »Zaradi tvoje trmoglavosti ti je poginila čopka.«

»Nikoli več ne bom trmoglava,« je obljubila Katica ter se zares poboljšala.

Tretja grda lastnost Katičina je bila pa klepetavost. Znano je, da se razvijejo iz klepetavih deklic grde, povsod osovražene klepetulje, ki s svojim jezikom več škodujejo nego vojak v vojni z mečem ali s puško. Klepetav jezik nikomur ne prizanese; loti se vsakega človeka kakor osa, ki se vsede na vsako hruško, da ji izpije sladki sok. Klepetulja je podobna raglji v stolpu, klopotcu v vinogradu, kači-klopotachi in kozi, ki tako grdo mekeče. Oj deklice, le klepetulje nikar ne postanite, zakaj klepetulje so najgrše ženske na svetu. Vsak se jih boji, vsak pred njimi beži. Katica je bila na tem, da postane prava klepetulja. V šoli je bila najglasnejša zlobudravka, doma pa se je prav uspešno kosala s klopotcem, ki ga je pritrdil Lipej na vrhu oreha. Najsi je bila v družbi ali sama, vedno ji je migal jezik kakor goski rep. Starši so jo zastonj opominjali, v šoli pa nobena kazen ni zalegla. Komaj je prebila Katica eno kazen, že je spet

klepetala ter šepatala s tovarišicami. Pa jo je Bog tudi tu potipal. Neki hudomušnež iz drugega razreda ji je obesil na hrbet listek z napisom »klepetulja«, ne da bi bila Katica to opazila. Ko se je vračala iz šole domov, se ji je vsakdo, ki je videl ta listek na njenem hrbtu, porogljivo smejal. Čudila se je temu Katica, in sram jo je bilo. Šele doma jo je opozoril Lipej na sramotilni listek. Od jeze se je Katica zjokala. Hkrati pa trdno sklenila, da bo odslej krotila svoj jezik. S kraja ji je šlo bolj težko, a s časom je postala prav modra, ker je imela Katica trdno voljo.

Danes je Katica zgledna mladenka. Vse jo spoštuje, mamice pa jo stavijo svojim hčerkam za zgled.

Nihče jima več ne pravi Kobac in Kobačka.

Ivan Albreht:

Vstajenje.

*Pod grmom se trobentica zlati
in zvonček in vijolica se dramita v žioljenje,
in v srca vsa se klic vesel glasi,
klic iz neba oznanja nam: »Vstajenje!«*

*Gospod trpljenja pot je dokončal,
oblast teme premagal je in strl,
v sijaju zmage je iz groba ostal,
ljudem je blodnim pot v nebo odprl.*

*V ljubezni božje žaru zdaj še mi
se dvignimo iz groba nagnenj zlih in zmot,
da v svitu večnem duh se razbistri
in najde k Bogu pravo, varno pot!*

*Pod grmom se trobentica zlati
in zvonček in vijolica smehljata se žioljenju,
po stvarstvu osem se božji klic glasi,
da prerodi za večnost nas v vstajenju.*

Štefan Jerko:

Torka.

V starih dobrih časih je bil skoraj glavni pridelek našega gorenjskega kmeta lan, iz katerega je napravljajl prejo in nato trpežno platno. ki je bilo znano širom domovine in tudi preko njenih mej. Ob dolgih zimskih večerih so se v prostorni družinski sobi zbrale predice in začulo se je prijetno brnenje kolovratov. Od nekdanj je bila pa navada, da je na kvatrne večere to delo počivalo. To pa radi tega, ker je bilo med ljudmi

razširjeno mnenje, da pride v hišo Torka in tu strašno rogovili. Predrznež ali predrznica, ki bi si upal na ta večer presti, bi bil celo v nevarnosti za svoje življenje.

Pri nekem kmetu so imeli predice, ki so — kakor po navadi — tudi ta večer dosti govorile. Pogovor je nanesel na strahove in seveda tudi na Torko. Hišni hlapčič se je delal pogumnega in se bahal, da se upa tudi na kvatrne večer presti. Vsi so ga zavračali in mu pobijali predrzno namero, toda on je vztrajal pri svoji trditvi.

Res, drugi večer, ki je bil kvatrni, je hlapčič pridno sukajl kolo, in nit se je vidno kopičila na vretencu. Bilo je že precej pozno, morda dvanajsto uro, ko se hlapčiču nenadoma zamajejo tla pod nogami in neznan šum in ropot se bližata. Hlapčiča spreleti groza in mrzel pot mu stopi na

čelo. Hišna vrata se škripaje odpro. Kot bi trenil, skoči hlapčič na klop in zleze na peč. V tem je že vstopila Torka in z grozečim pogledom zrla po hiši. Bila je prikazen sloka in visoka, da je morala biti v nizki hiši globoko sklonjena. Hlapčič je od strahu skoraj skoprnel. Stisnil se je v temni kot na peči in se odel čez glavo. Torka se je vsedla za kolovrat in pričela presti. Predla je pa tako, da so letele iskre od kolovrata in razsvetljevale hišo kot najbolj svetla luč. Hlapčič je ždel na peči prestrašen, da ga je mrzel pot oblival. Dolgo časa je trajalo, da se ni upal pogledati na grozno gostinjo. A ko je enkrat le pogledal po strašni ženi, se je vlegel nazaj tako nerodno, da je z glavo butil ob peč. Ta udarec se je slišal po vsi hiši. Žena ob kolovratu je postala pozorna in je mahoma ustavila kolovrat. Hlapčič si je bil v svesti, da mu je napočila zadaja ura, zlasti še, ko je začutil na sebi velike močne roke, ki so pričele trgati obleko raz njega. Napol v zavesti je jel moliti — in tedaj je pri farni cerkvi zazvonilo dan in Torka je izginila. Ko bi bil hlapčič vzbudil Torko iz zamišljenosti samo par trenutkov prej, bi ga bila raztrgala na drobne kosce. Še drugi večer ves blede je pravil družini svoj nočni dogodek. Po tem so predice še vestneje praznovale kvatrne večere.

Mladinski novičar

S šolo vred v zrak. V šolskem poslopu mesta Bath (država Michigan v Severni Ameriki) je dne 19. maja nenadoma in v hipu nastala strašna dinamična razstrelba. Štirinadstropna šola z učiteljstvom in učenci je šla v zrak. Iz razvalin so potegnili 40 mrtvih otrok, vsi drugi so pa bili močno ranjeni in zdelani. Mrtvi so bili tudi vsi učitelji. Sodijo, da se je vse to zgodilo vsled hudobije brezvestnih oseb. Kako neki so se spogledali ti otroci, ko so prišli pred sodbo vsevednega Boga? Ali so mogli, ali so znali obuditi popolno kesanje, preden so izdihnili? Kaj bi vi, mladi prijatelji, storili v takem slučaju?

Gobova bolezen, ki človeka razjeda in počasi mori, se je prišla one dni dveh otrok na Dunaju. Kaj menite, kje sta jo našli? Starši so si kupili tako zvano orientalsko pregrinjalo, ki je moralo biti okuženo. Kaj narediti? Starši so oba otročiča v naglici z letalom prepeljali v London, kjer imajo zavod za gobavce. Gobova bolezen se imenuje v latinskem jeziku »lepra«. Danes je namreč zdravniška veda že tako napredovala, da se posreči tudi zdravljenje gobavcev, če ni že zamujeno.

Prvo sveto obhajilo — v strahu. V mestu Konstanz ob Bodenskem jezeru je bila slovesnost prvega svetega obhajila. Malo poprej, preden so otročiči prikorakali v stolno cerkev, je treščil z vso silo veliki lesteneč (luster) blizu velikega oltarja na tlak, da se je ves razrušil. Žičasta vrv je vsled vzduha zarjavela in ni bila pravočasno zamenjana, pa se je pretrgala. Če bi se bila par minut pozneje zgodila nesreča, bi bilo gotovo več otrok ubitih. Tako se je pa slavnost mirno izvršila, dasi je bila deca prestrašena.

Ali veste, kaj so to norice? Volčje jagode jim pravimo. Na videz je to lep sadež, vabljev, toda presneto nevaren. Minulo jesen so norice zasledili trije fantiči blizu Berlina poleg njive, kjer so kopali starši krompir. Privoščili so si jih otroci prav pošteno in niti slutili niso, da jih bodo spravile v večnost. In res! Kmalu so začutili silne bolečine v želodcu — in umreti so morali.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Nos.

Nihče sebi nosu ne odgrizne.
Boljši postrani nos, ko nobeden.
Kdor se v nos dregne, mu kri priteče.
Ni vtikati nosu v tuje lonce.
Ni vsakemu na nosu brati, kaj se snuje
v njem.
Predolg nos rad kam zadene.
Kdor nos previsoko nosi, se rad spota-
takne.
Za imenitnim nosom sto nizkih kihne.
Rdeč nos je draga reč.

Reki.

Na vrat na nos.
Na nos obesiti.
Na nosu brati.
Na nos koga dobiti.
Po nosu dobiti.
Pod nos tiščati.
Pod nos pokaditi.
Pod nos mu dati.
Pod nosom se obrisati.
Pred nosom biti.
Spred nosa vzeti.
V nos ga bode.
Za nos voditi.
Za nos se prijeti.
Za nosom iti.
Dober nos imeti.
Tenek nos imeti.
Nos pobesiti.
Imeti koga na nosu.
Nos vihati.
Nos visoko nositi.
Nos v kaj vtakniti.

Drobiž.

Zakaj ljubimo svoj narod?

Napisal Vitogoj Slavenko.
(Konec.)

Ljubiti svoj narod nam pa ne velevata samo 4. in 8. božja zapoved, ampak tudi urejena ljubezen do bližnjega. »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« Naš bližnji je vsak človek. Vse

ljudi moramo ljubiti. Vsi ljudje so nam bratje v Kristusu. Nobenega človeka in nobenega naroda ne smemo sovražiti ali mu delati krivico. Toda ljubezen do bližnjega mora biti urejena ljubezen. Svoje najbližnje moramo najbolj ljubiti.

Tudi Kristus je največjo ljubezen in dobroto skazoval svojim najbližnjim, svoji najbližji okolici, to je, svojim apostolom, pobožnim ženam, ki so za njim hodile, svojim prijateljem, kakor Lazarju in njegovima sestrama. Naša najbližja okolica, naši domači imajo prvo in največjo pravico do naše ljubezni. To je zapoved urejene ljubezni do bližnjega.

Tako ima tudi naš narod večjo pravico do naše ljubezni nego drugi narodi, in mi smo dolžni svojemu narodu skazovati večjo ljubezen nego drugim narodom. Ni v zmislu urejene ljubezni do bližnjega to, če je kdo ves navdušen in goreč za tuje narode, mrzel in brezbrizen pa do lastnega naroda. Ali, če kdo celo zataji svoj lastni narod in se bojuje proti njemu, kakor to vidimo pri narodnih odpadnikih.

V zmislu urejene ljubezni do bližnjega moramo torej mi svoj slovenski narod bolj ljubiti nego druge narode. In ker se mora ljubezen kazati v dejanjih, moramo ljubezen do svojega naroda izpričevati tudi v dejanjih.

Izmed drugih narodov so nam po naravi spet slovanski narodi — to so: Rusi, Poljaki, Čehi, Slovaki in Lužiški Srbi, dalje Hrvatje, Srbi in Bolgari — bližji nego ostali narodi. Vsi Slovani smo ena velika družina. Nekoč, preden so se Slovani naselili v sedanjih pokrajinah, so vsi skupno prebivali v sedanji južni Rusiji, tja do Visle na severu in spodnje Donave na jugu. Imeli so eno skupno ime: Sloveni, in ni bilo še med njimi one razlike v šegah in jeziku, kakor jo opažamo danes.

Toda kljub vsem razlikam v lastnostih, šegah in govoricah tudi še danes vežejo vse Slovane med seboj vezi krvnega (plemenskega) in jezikovnega so-

rodstva. Vsi Slovani smo med seboj bratje po krvi in jeziku, in v zmislu urejene ljubezni do bližnjega moramo slovanskim narodom skazovati večjo

ljubezen nego drugim narodom. »Z vencem tem ovenčam Slavo,« je pel Simon Gregorčič. Ta venec naj bo duh slovanske vzajemnosti in bratstva!

Uganke, skrivalice in drugo.

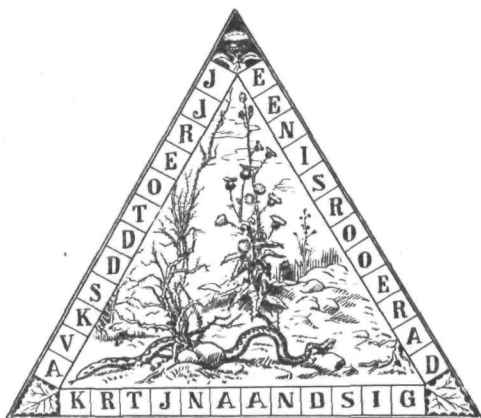
1. Uganka iz šole.

Na neki šoli so se letos doslej naučili na pamet sledeče pesmi:

1. *Oton Župančič*: Zeleni Jurij,
2. *Oton Župančič*: Ples kralja Matjaža,
3. *Oton Župančič*: Vrabci in strašilo,
4. *Josip Stritar*: Mlatiči,
5. *Silvin Sardenko*: Raj na zemlji,
6. *Josip Stritar*: Zajec pozimi,
7. *Anton Medved*: Srce-oltar,
8. *Oton Župančič*: Da mi biti je drevo,
9. *Marija Grošljeva*: Uboga ptičica,
10. *Josip Stritar*: Mladi vojaki,
11. *Fran Levstik*: Preprostega otroka molitev,
12. *Oton Župančič*: ?

Kdo izmed vas je tak junak (junakinja), da bi po določenem redu, skritem v uganki, prav pogodil zadnjo župančičevo pesem. Odločujete pesmi!

2. Trikotnik.

Pazi na kačjo glavo, konec trnja in osata!

3. Premikalnica.

Premikajte besede:

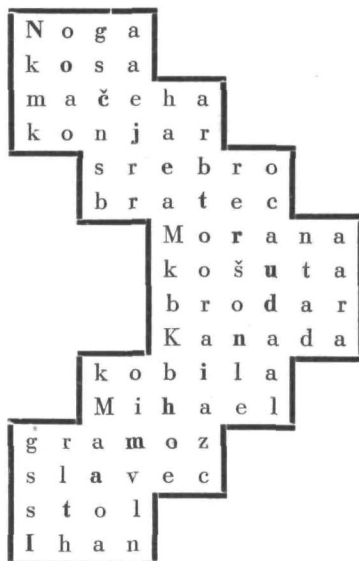
kosilo, polje, okvir, komisar, šotor, vezilo, kokra

toliko časa drugo pod drugo, da boste v dveh navpičnih vrstah brali imena dveh slovenskih mladinskih pesnikov.

Rešilci in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki.

Rešitve 7. štev.:

1. Črkovnica.

Noč je trudnih mati.

2. Črkovnica.

Sama domišljija slaba je kupčija.

3. Križaljka »Orel«.

Vodoravno: 1 vol, 2 sova, 4 sto, 5 most, 9 tovor, 10 Otokar, 11 prag, 12 Izaija, 13 vrt. — Navpično: 3 Anton, 6 kot, 7 Ivo, 8 rak, 9 toča, 14 Eva, 15 tri, 16 os, 17 loj.